

FRÁSÖGN

*af sjötta fundi sameiginlegrar þingmannanefndar Íslands og Evrópusambandsins
í Reykjavík 27. júní 2013*

Sjötti fundur sameiginlegrar þingmannanefndar Íslands og Evrópusambandsins fór fram á hótél Reykjavík Natura 27. júní sl. Af hálfu Alþingis sóttu fundinn Birgir Ármannsson, formaður, Árni Páll Árnason, Ásmundur Einar Daðason, Birgitta Jónsdóttir, Katrín Jakobsdóttir, Óttarr Proppé, Sigríður Á. Andersen, Vilhjálmur Bjarnason og Willum Þór Þórsson. Fyrir hönd Evrópuþingsins sátu fundinn þingmennirnir Pat the Cope Gallagher, formaður, Zuzana Brzobohata, Indrek Tarand, Søren Søndergaard, Catherine Stihler og Cristian Dan Preda.

Fundinum stýrði Birgir Ármannsson og Pat the Cope Gallagher, sem sinna sameiginlega formennsku í nefndinni. Í opnunarávarpi sínu lagði Birgir áherslu á að hin sameiginlega þingmannanefnd væri mikilvægur samráðsvettvangur og þó að henni hefði verið komið á fót í tengslum við aðildarumsókn Íslands að Evrópusambandinu væri hún beint framhald af nánu og reglubundnu samstarfi sem Alþingi hefur átt við Evrópuþingið allt frá árinu 1987. Nefndin hefði auk þess að fjalla um aðildarferlið beint sjónum sínum að öðrum mikilvægum málum í samskiptum Íslands og ESB eins og makríldeilunni, norðurslóðamálum, viðbrögðum við fjármálakreppunni, fiskveiðistjórnarkerfum Íslands og ESB, og málefnum tengdum EES.

Að vanda var aðaldagskrárliður fundarins um samskipti Íslands og ESB og hófst hann með framsögu fulltrúa íslenskra stjórnvalda og stofnana ESB. Sigmundur Davíð Gunnlaugsson forsætisráðherra ávarpaði fundinn og gerði grein fyrir breyttri stefnu nýrrar ríkisstjórnar varðandi aðildarviðræður Íslands við ESB. Gert hefði verið hlé á viðræðum en Ísland væri eftir sem áður evrópskt ríki sem vildi eiga náið og þétt samstarf við ESB. Forsætisráðherra fór yfir bakgrunn aðildarumsóknarinnar frá árinu 2009 og sagði tilgang hennar hafa verið að sjá hvað væri í boði í aðildarsamningi án þess að einbeittur vilji um að ganga í sambandið hefði fylgt. Þá hefði skort breiða pólitíska samstöðu sem æskileg væri fyrir umsókn af þessu tagi og að auki hefði fyrri ríkisstjórn verið klofin í málinu. Þá greindi forsætisráðherra frá fyrirhugaðri úttekt sem gerð yrði á ESB og þeim miklu breytingum sem sambandið gengi í gegnum. Sú úttekt yrði grundvöllur nánari umræðu um ESB.

Fulltrúar stofnana ESB á fundinum voru Sarah Mangan fyrir hönd ráðsins og Stergios Varvaroussis fyrir hönd framkvæmdastjórnarinnar. Í ávörpum sínum lögðu þau áherslu á að aðildarumsókn Íslands nyti stuðnings og að ESB væri opið Íslendingum ef þeir svo kysu. ESB biði fundar forsætisráðherra og forseta framkvæmdastjórnarinnar sem fyrir lá að haldinn yrði í júlí, áætlaðrar úttekta íslenskra stjórnvalda og nánari ákvarðana á grunni hennar. Cristian Dan Preda, sérlegur fulltrúi utanríkismálanefndar Evrópuþingsins varðandi aðildarumsókn Íslands að ESB, tók næst til máls og greindi frá ályktun sem hann hefði í smíðum fyrir utanríkismálanefndina. Í drögunum kæmi fram að nefndin virti nýja stefnu íslenskra stjórnvalda en legði um leið áherslu á að ESB væri tilbúið að halda aðildarviðræðum áfram ef það yrði niðurstaða þjóðaratkvæðagreiðslu sem vonast væri til að færi fram fljótlega. Þá minnti Preda á ræðu forsætisráðherra 17. júní þar sem fram kom að ESB þyrfti að sanna sig fyrir Íslandi. Preda sagði sambandið stöðugt þurfa að sanna sig gagnvart öllum aðildarríkjum en sneri svo setningunni við og sagði Ísland að sama skapi þurfa að sanna sig gagnvart ESB.

Í umræðum sem á eftir fylgdu lagði Árni Páll Árnason áherslu á að núverandi ríkisstjórn væri bundin af þingsályktun um aðildarumsókn þar til Alþingi væri búið að ákveða annað. Lýðræðislegt gildi þeirrar ályktunar yrði ekki dregið í efa enda hefði hún hlotið meiri hluta atkvæða á Alþingi og auk þess atkvæði frá þingmönnum úr öllum stjórnsmálaflokkum. Þá kvað hann skoðanakannanir sýna að meiri hluti landsmanna vildi ljúka aðildarviðræðum og taka afstöðu til aðildarsamnings í þjóðaratkvæðagreiðslu. Katrín Jakobsdóttir sagði það stefnu Vinstri

hreyfingarinnar – græns framboðs að þjóðin tæki lýðræðislega ákvörðun um framtíð sína innan eða utan ESB. Þá kvað hún nauðsynlegt að ríkisstjórnin legði fram þingsályktunartillögu um stefnu sína gagnvart aðildarviðræðunum svo að Alþingi gæti tekið afstöðu til hennar. Ásmundur Einar Daðason kvað ljóst að ekki yrði haldið áfram í aðildarviðræðum á kjörtímabilinu, samninganefnd yrði leyst upp og ekki yrði tekið við IPA-styrkjum til aðlögunar. Þá væri ekki von á þjóðaratkvæðagreiðslu um framtíð aðildarviðræðna í bráð enda væri vandséð að ríkisstjórnin gæti haldið áfram viðræðum þar sem báðir stjórnarflokkarnir væru á móti aðild að ESB. Óttarr Proppé kynnti Bjarta framtíð sem frjálslyndan og Evrópusinnaðan flokk sem teldi eðlilegt fyrir Ísland að ganga í ESB í ljósi sögulegra, menningarlegra og efnahagslegra tengsla. Því vildi flokkurinn að þjóðaratkvæðagreiðsla um áframhald aðildarviðræðna færi fram sem fyrst. Loks tók forsætisráðherra aftur til máls og kvaðst óánægður með afskipti og aðkomu ESB að Icesave-málinu og að yfirvofandi hótanir um viðskiptaþvinganir vegna makríldeilunnar væru alvarlegar og ef af þeim yrði mundi það síður en svo greiða fyrir lausn deilunnar.

Þá voru málefni norðurslóða á dagskrá. Birgir Ármannsson greindi í inngangserindi frá auknu vægi norðurskautsmála jafnt innan sem utan norðurslóða. Aukinn pólitískur áhugi fylgdi loftslagsbreytingum og möguleikum á auðlindanýtingu og nýjum siglingaleiðum og kæmi m.a. fram í því að mörg ríki utan svæðisins hafa sótt um og fengið stöðu áheyrnarríkja hjá Norðurskautsráðinu. Ísland styddi ósk ESB um áheyrnaraðild enda gegndi sambandið lykilhlutverki í baráttunni gegn loftslagsbreytingum og legði ríkulega af mörkum til rannsókna á norðurslóðum. Þá gerði hann grein fyrir tvíhliða samráði Íslands og ESB um málefni norðurslóða. Katrín Jakobsdóttir undirstrikaði að í norðurslóðastefnu Íslands væri þung áhersla á réttindi frumbyggja svæðisins og að varúðar væri þörf í viðkvæmu vistkerfi við aukin efnahagsleg umsvif. Þá væri ekki sjálfgefið að hefja auðlindanýtingu á viðkvæmum svæðum jafnvel þótt ríkar auðlindir væri til staðar.

Næst var fjallað um sjávarútvegsmál. Ásmundur Einar Daðason fór yfir helstu lykiltölur í íslenskum sjávarútvegi og fiskveiðistjórnarkerfi, hlutverk Hafrannsóknastofnunar og kvótaákvörðunarvald sjávarútvegsráðherra. Þá fór hann yfir makrílmálið og gerði grein fyrir fyrir þyngdaraukningu makrílsins innan íslenskrar efnahagslögsögu og hugsanlegum vistfræðilegum áhrifum á aðra stofna. Því héldi Ísland á lofti kröfu um réttmæta veiðihlutdeild í stofninum. Samningsvilji Íslands væri ljós en Norðmenn vildu e.t.v. bíða með samninga vegna yfirvofandi þingkosninga sem fyrir lágu í september 2013. Pat the Cope Gallagher gerði grein stöðu endurskoðunar sameiginlegrar sjávarútvegsstefnu ESB. Þá fjallaði hann um makrílmálið og sagði staðreynd að makríllinn gengi í auknum mæli í íslenska lögsögu og þyngdist mikið þar. Þó bæri á það að líta að Ísland hefði aukið hlutdeild sína mjög hratt í veiðum á makríl en árið 2006 var hlutdeild Íslendinga einungis um 1%. Gallagher kvaðst hlynntur rannsóknarsamstarfi ESB við Hafrannsóknastofnun varðandi mat á makrílstofninum. Vilhjálmur Bjarnason kvað ólíka stjórnmalaflokka sammála um mikilvægi sjávarútvegsins fyrir íslenskt hagkerfi og lýsti áhyggjum af áhrifum makrílsins á aðra stofna á Íslandsmiðum.

Að síðustu var fjallað um efnahagsmál og viðbrögð við fjármálakreppunni. Bjarni Benediktsson fjármála- og efnahagsráðherra ávarpaði fundinn og fór yfir stöðu efnahagsmála héraðs og helstu hagstærðir. Catherine Stihler fór yfir helstu aðgerðir ESB í efnahagsmálum og stöðu evrunnar. Þá ræddi Vilhjálmur Bjarnason bankahrunið haustið 2008 og hvernig viðbrögð stjórnvalda, m.a. með setningu neyðarlaga um forgang innstæðueigenda fram yfir aðra kröfuhafa föllnu bankanna, hefðu varðað veginn fram á við.

Sjöundi fundur sameiginlegrar þingmannanefndar Íslands og Evrópusambandsins er ráðgerður í Brussel 26.-27. nóvember 2012.